

STORTINGET

Representantforslag 77 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad og Ingvild Wetrhus Thorsvik

Dokument 8:77 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad og Ingvild Wetrhus Thorsvik om tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap

Til Stortinget

Bakgrunn

De siste årene har tilbakekallssaker vært en prioritert portefølje i utlendingsforvaltningen. Siden 2017 har vekslende regjeringer i tildelingsbrev til Utlendingsdirektoratet (UDI) gitt klare føringer om at disse sakene skal prioriteres, og bedt UDI rapportere om sakene. Siden 2017 har 5 533 mennesker mistet sin oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Per november 2023 er det 2 542 tilbakekallssaker til behandling.

Grunnlaget for å åpne en slik sak er en mistanke om at det er gitt uriktige opplysninger som innebærer at den første tillatelsen er gitt på uriktig grunnlag. Det er ingen nedre terskel for hva slags informasjon eller tips som kan utløse en slik mistanke, og bekjentskap på Facebook kan være tilstrekkelig. Hvert år opprettes flere hundre tilbakekallssaker.

Mange av disse sakene gjelder unge personer som kom til Norge alene som barn og har hatt store deler av oppveksten sin i Norge. Man kan til stadighet lese om godt integrerte personer som utgjør en ressurs i sitt nærmiljø, bli kastet ut av landet fordi deres oppholdstillatelse eller statsborgerskap blir tilbakekalt.

For mange oppleves det å miste oppholdstillatelsen sin som svært vanskelig, og i flere tilfeller urimelig. Så

lenge forvaltningen legger til grunn at det er gitt uriktige opplysninger da den opprinnelige tillatelsen ble gitt, gjøres det ingen reell vurdering av hvorvidt det er forholdsmessig at personen etter mange år mister tillatelsen. Det innebærer at forhold som lang botid og tilknytning til Norge, at personen var barn da de uriktige opplysningene ble gitt eller at personen selv har oppklart saken sin og avklart identiteten sin i ettertid, ikke tillegges vekt. I statsborgerskapssakene er det innført en forholdsmessighetsvurdering. Likevel fremstår det som at lang botid i Norge ikke tillegges tilstrekkelig vekt i tråd med lovgivers intensjon.

Tilbakekallssakene er ressurskrevende og fører til forlenget saksbehandlingstid i utlendingsmyndighetenes mange ansvarsområder. Det gjøres omfattende undersøkelser – fra Facebook-søk til husransaker og beslag – og saksbehandlingen går over flere år. Samtidig viser statistikk fra UDI at under halvparten av opprettede tilbakekallsaker ender med et vedtak om tilbakekall. Over halvparten av personene som får vedtak om tilbakekall, får deretter en ny oppholdstillatelse på et annet grunnlag. Man kan derfor stille spørsmål ved ressursbruken på dette feltet.

At det åpnes tilbakekallsvurdering, har store konsekvenser for personen det gjelder. I en betydelig andel saker har saksbehandlingstiden vært på over 5 år. Med pågående tilbakekallssak, berostilles andre saker. Det betyr at søknad om permanent opphold eller statsborgerskap ikke behandles, at reisebevis løper ut og at familieinnvandringssøknader fra foreldre, barn eller ektefelle legges på vent. Sivilombudet har tidligere rettet kritikk mot praksisen med berostillelse av familieinnvandringsaker, og uttalt at det er uakseptabelt og i strid med forvaltningsloven at saker stilles i bero på grunn av store restanser og lang liggetid i tilbakekallsporteføljen. Iføl-

ge Sivilombudet utgjør lange behandlingstider i familieinnvandringsaker en risiko for brudd på retten til familieliv etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 8.

Mens undersøkelsene pågår får den det gjelder svært lite eller ingen informasjon om saken, herunder årsaken til at andre saker legges på vent. Informasjon om at det er åpnet en tilbakekallssak kommer først med innkalling til intervju hos politiet. Det gis ingen rettshjelp i forbindelse med dette intervjuet. Først etter at personen har vært hos politiet og blir skriftlig varslet om tilbakekall, får vedkommende rettshjelp. Det gis da tre timer rettshjelp i forbindelse med varselet om tilbakekall og deretter én time ved klage på UDIs vedtak. Det kan stilles spørsmål ved om rettshjelpen ivaretar rettsikkerheten til personer i omfattende saker, hvor forvaltningen har brukt flere år på å forberede et vedtak om tilbakekall.

I tillegg til påkjenningen ved at andre viktige saker settes på vent, fører muligheten for tilbakekall til usikkerhet og frykt for fremtiden. Psykisk belastning gjør at flere faller ut av arbeidsliv og studier. Flertallet av disse menneskene skal likevel fortsette å bo i Norge. Praksisen i tilbakekallsporteføljen truer dermed målsettinger om integrering og sysselsetting.

Ifølge Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) sin rapport om tilbakekall (2023) vurderes ikke hensynet til barnets beste når oppholdstillatelser tilbakekalles. Barn blir heller ikke hørt i forbindelse med sak om tilbakekall av statsborgerskap eller oppholdstillatelse. Dette er i strid med kravene som stilles etter barnekonvensjonen og Grunnloven.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste en forholdsmessighetsvurdering i saker om tilbakekall av oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 63.
2. Stortinget ber regjeringen innføre en momentliste for hva som skal vurderes ved tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap hvor forhold som barnets beste, at uriktige opplysninger ble gitt som barn og om personen har samarbeidet ved identitetsavklaring, skal tillegges vekt.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste en foreldelsesfrist på 10 år for tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap.
4. Stortinget ber regjeringen innføre en saksbehandlingsfrist for forvaltningen i tilbakekallssaker, fortrinnsvis på 15 måneder.
5. Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke åpnes sak om tilbakekall på for tynt grunnlag ved å instruere Utlendingsdirektoratet om å heve terskelen for hva som skal til samt utarbeide retningslinjer for denne vurderingen.
6. Stortinget ber regjeringen øke rettshjelpen i tilbakekallssaker og sikre at det gis rettshjelp i undersøkelsesfasen i forbindelse med forvaltningsintervju, slik at den det gjelder får en reell mulighet til kontradiksjon.

18. januar 2024

Birgit Oline Kjerstad

Ingvild Wetrhus Thorsvik